genç sinema

DEVRİMCİ SİNEMA DERGİSİ

SAYI 9 EYLÜL 1969 1 LİRA

Emperyalizm'in "PARALI ASKERLER,,i Türkiye'de

genç sinema'dan

Elinizdeki sayı ile birinci yılımızı doldurmuş bulunuyoruz. Bilinen güçlükler yüzünden dergiyi düzenli olarak yayınlıyamadık. Üç sayı atlamak zorunda kaldık. Hiç bir sinema dergisinin dikiş tutturamadığı bu ortamda GENÇ SİNEMA, daha derlitoplu ve daha düzenli olarak yaşamını sürdürecektir.

Hisar dedikoduları sürüp gitmekte. Üzerlerine toz kondurmadığımız bazı kişiler de bizi suçlamaya giriştiler. Sinemayı bir **«hobby»** olarak kullanan bu kişilere hiç bir sözümüz yoktur.

Bu arada yeni bir sinema dergisi boy gösterdi : Akademik Sinema. 5 liraya yeşilçam savunuculuğu yapmakla uğraşıyor henüz. Bakalım altından ne çıkacak?

Bildirimizde sözü edilen «Paralı Askerler»in **gizli mesajı**nın orjinalini dördüncü sayfaya koyduk.

Ekim ayında filim gösterilerine başlanacaktır, partilerde, Derneklerde, Sendikalarda ve Üniversitede sürekli gösteriler düzenlenecektir bundan böyle.

«DEVRİM SİNEMASI ŞENLİĞİ» yapmak için geçen sayı ön kapakta yayınladığımız çağrıyı bundan böyle her sayı arka kapakta yayınlıyacak ve bütün devrimcileri göreve çağıracağız.

Kapak : «Paralı Askerler» filminde kullanılan «İSLÂMIN YILDIZI» adlı geminin önünde hatıra resmini çektiğimiz bir toplum polisi...

"PARALI ASKERLER" filmi üstüne BİLDİRİ

30.8.69

Emperyalizmin «Paralı Askerleri» ellerinde Kurtuluş Savaşımıza ihanet eden yalan-yalnış bir senaryo ile temmuz sonunda Türkiye'ye geldiler. Bu senaryo para gücüyle sansürden geçirildi ve çekime başlandı. Bizler ağustos başında, ANT dergisinde protestoyu başlattık. Emperyalist sinemanın bu kirli oyununu anlattık, senaryodaki düzmecelikleri sıraladık. Bazı magazin gazeteleri sansasyon yaratmak umuduyla manşetler attı, Onasis'in parmağından, Anjeliğin tırnağından söz ettiler. Mustafa Kemâl'li sahnelerin çekilmesine başlanınca ortalık iyice karıştı. Gazetelerin sürekli yayını karşısında Mustafa Kemal'i inkâra yeltendiler, «Bu general başka general» dediler. Kendi aralarında gizli bir bildiri yayınladılar ağızların sızı tutulması için. Aslını ele geçirdiğimiz bu bildiride: **«PARALI ASKERLER 7 Ağustos 1969** Türk gazetelerinden birinde filmimizle ilgili olarak yayınlanan (kasıtlı olarak Atina kaynaklı gösterilmiş) şüpheli habere ilişkin aklınızda olsun generalin adı **MUZAFFER KAYHAN**'dır. Ayrıca her hangi bir karışıklığa ya da ilerdeki bir yanlış anlamaya meydan vermemek için, Mustafa Kemal adı geçmiş olduğu sanılan ya da geçmiş olabileceği bütün yerlerde, senaryoda ve diyalogda **MUZAFER KAYHAN** kelimeleri kullanılacaktır.» deniyor. Altında prodüktörün imzası ve bildirinin dağıtıldığı 21 Paralı Askerin adı var.

Yeşilçam'dan bazı kişilerin, sağcı basının ve gençliğin ayrı açılardan filim aleyhine tepki göstermesi üzerine Paralı Askerler hükümet kuvvetlerinin koruyuculuğuna sığınıp çekimi sürdürdüler. Yani 300 toplum polisi kiraladılar hükümetten. Böylece büyük bir olay çıkmadan İstanbul'daki işlerini bitirip Anadolu'ya geçtiler, yanlarına 50 toplum polisini figüran alarak.

İlgililer filmin çekimini durdurmadıkları sürece, bizler hükümetin filmin kârına ortak olduğu düşüncesini kafamızdan çıkarmıyacağız. Ve «Paralı Askerleri» 47 yıl önce olduğu gibi İzmir'den denize dökene kadar savaşacağız.

GENÇ SİNEMA

T H E   D U B I O U S   P A T R I O T S

August 7th 1969

In view of the questionable articles concerning our film in one of the Turkish newspapers, purportedly carrying an Athens by-line, please note when referring to "The General" his name is:

MUZAFFER KAYHAN

Also, to avoid any confusion or future misunderstanding, wherever the words Mustafa Kemal were thought to be used or might have been used in general script conversational dialogue, the words:

MUZAFFER KAYHAN

are to be used.

Gene Corman

Copies sent to:

Peter Collinson
Tony Curtis
Charles Bronson
Michele Mercier
D. C. R. Macdonald
Harold Buck
Derek Parr
Scott Wodehouse
Joan Davis
Ken Higgins
Seamus Flannery
Dinah Greet
Freddie Williamson
Betty Glasow
Syd. Barnsby
Mike Maslansky
Ray Poulton
Ron Ballanger
Frank Vitale
Ali Chakis
Engin Cezzar

Emperyalizm'in « PARALI ASKERLER»i Türkiye'de

Son ayların en önemli sinema olayı sanırız ki yurdumuzda çekimine başlanan «Paralı Askerler» filmidir. 100'ü aşkın teknisyen, oyuncu ve binlerce sterlinle

«birgün çıkıp geldiler
anlamsız yüzlerini ve gülüşlerini
tüketimartıklarını üretimorganlarını ve eski külotlarını
çikletlerini çukulatalarını getirip bıraktılar
tiklerini mimiklerini çığlıklerini
gençkızların düşlerini getirip bıraktılar»

Günde 600 lira harcırahla kandırılan bu Paralı Askerler, İstanbul'da hovarda mirasyediler gibi günlerini gün ettiler.

Araya giren komisyoncu şirket TURA FİLM (bugünkü sermayesini daha önce yurdumuzda çekilen 5 yabancı filme komisyonculuk yaparak toplamıştır) ve patronu Ali Çakuş (yabancılara kolaylık olsun diye soyadını Chakis diye yazdırmaktadır) filimde çalışacak Türk teknisyenleri Yeşilçam'dan temin etmişler, haftalıkları piyasaya göre ayarlamışlardır. Teknisyenleri çeken taraf, işin üç ay sürecek olmasıdır. Yeşilçam emekçileri uzman oldukları işlerde çalıştırılmadıkları gibi üstelik hamallık yaparak üç ay hatırına herşeye katlanmışlardır. Oysa Tura Film hiçbiriyle mukavele yapmamış, İstanbul'daki çekim bitince işlerine son vermiştir.

Figüranlık yapan Türklerin durumu da aynıdır. Figüran temin etmek işini Tura Film, Oski namıyla maruf Hüseyin Zan'a vermiş. Bakın neler olmuş : «...Yazıhanesi Ağa Camiinin arkasında olan bu figüran acentası figüran başına yemek ve yol parası hariç haftada 50 sterlin almaktadır. Ama gelin de bu vatandaşımızın figüranlara yaptığı eziyetleri görün.

Çalışma 5 gün olduğuna ve adam başına haftalık 50 sterlin aldığına göre her figürana günde 10 sterlin yani resmî kurdan 210 lira düşüyor demektedir. Ama esasında figüranın cebine giren 30 liradan fazla değildir...» (Hürriyet gazetesi, Serbest Kürsü, 30 Ağustos cumartesi). Demek ki aradaki farkı Ali Çakuş'la Oski paylaştılar. Bütün bunlardan başka bir de Harp Akademileri rezaleti var. Askeri sırları olan böyle bir yere girip birkaç gün at oynattı Paralı Askerler. Kimden izin alındı, nasıl alındı, neyle alındı?

Bir okuyucu mektubu : «S. R. O. Film Şirketinin Haydarpaşa Demiryolları Limanı önünde (bizimkilere kıyasla) pek bol maddî ve teknik imkânlarla

çevirdiği, orijinal (The Dubious Patriots) yâni (**Şüpheli Vatanseverler**), takma adı ile Paralı Askerler olan filmin çekiliş sahnelerini, bir hafta müddetle günde birkaç saat olmak üzere set'in pek yakınındaki bir lokalin penceresinden seyrettim... Bu filmin orjinali yurt kapılarından çıkıp gitmeden önce, ilgililerin her türlü iç ve dış tesirden etkilenmeden, çok ince eleyip sık dokumaları millî menfaatlerimiz icabıdır. Bu arada Rejisör Peter Collinson'un (Bu filmin memleketimize turist celbine yararlı olacağı) hakkındaki iddiası yukarda yazdıklarımı zımmen itiraftan başka bir şey değildir şu bakımdan ki, böyle acaip kılıklı insanların yaşadığı bir diyarı ziyaret etmek her turistin tatlı rüyası olacaktır.»

Haldun ÇALIKOĞLU (Milliyet Gazetesi - 8 eylül Pazartesi)

Bildiride yazdığımız gibi 300 toplum polisi ellişer lira yövmiye, öğle yemeği ve her türlü meşrubat karşılığında kiralanmışlardır. 50 tanesi de figüran olarak (aslında muhafız olarak) Anadolu'ya götürülmüştür.

«Toplum Polisi Süvari Birliğinin, Columbia Film Şirketi tarafından çevrilmekte olan «Paralı Askerler» isimli kurdelada figüran olarak çalıştırılmak üzere Ürgüp'e gönderilmesi üzerine İstanbul Emniyet Müdürü MUZAFFER ÇAĞLAR şu açıklamada bulunmuştur: **Yaptığımız bu yardımın karşılığını para babası olan yabancı filmcilerden fazlasıyla aldık... Öyle ki elimize geçen kazancı hükümetten daha yıllarca temin edemezdik...**

Her biri ortlama 20 yaşında olan ve değeri bin lirayı geçmeyen 50 at ile 50 polisi 40 gün süreyle, yabancı filimcilere tahsis etmek suretiyle yarım milyon liradan fazla bir gelir sağlamış bulunmaktayız.. Bu parayla polisin motorlu taşıtlarına en az 7-8 vasıta ilâve edebileceğiz...»

Çağlar öte yandan İçişleri Bakanlığından bu konuyla ilgili bir müsaade alınıp alınmaması konusunda da şunları söylemiştir: **«İstanbul polisine havadan para kazandırdık... Toplum Polisinin Süvari Birliğini Ürgüp'e göndermemiz memnuniyetle karşılanmalıdır. Ancak Bakanlığa Süvari Birliğinin tatbikata çıktığını bildirdik...»**

ÇAĞLAR'ın sözlerinden de anlaşıldığına göre Süvari Birliği İçişleri Bakanlığının izni olmadan «Paralı Askerler»de görev almış bulunmaktadır.»

(Saklanbaç gazetesi, 1 Eylül pazartesi)

Nevşehir'in Avanos ilçesine bağlı Çavuşin köyünden 41 figüran topladılar. Adam başına verilen 60 liranın 35'ine el kondu yine. Köylüler bunu öğrenip adlî makamlara bildirdiler ve kovuşturma açıldı. Parayı üleşenler köy muhtarı Mustafa Gürbüz'ü tehdit ettiler, (Bir daha bu köye uğramayız) dediler ama kimin umurunda?

Sonunda beklenen olay patlak verdi : «PARALI ASKERLER'DE ÇALIŞAN TÜRKLER KAZAN KALDIRDI-

Çekimine İstanbul'dan sonra Ürgüp çevresinde devam olunan **Paralı**

Askerler adlı filmin baş rollerini paylaşan iki Türk oyuncusu Fikret Hakan ve Salih Güney filmin prodüktör ve rejisörüne noter aracılığı ile bir mektup göndererek, kurdelânın Türklük aleyhinde olduğu yolundaki söylentilere dikkati çekmişlerdir. Bu arada filmin çevrilişinde rol alan birçok Türk teknisyen, figüran ve san'atçı Nevşehir'deki Kapadokya Tusan oteli önünde toplu bir gösteri yaparak kordelânın Türklük aleyhinde olmadığı yolunda kendilerine teminat verilmesini istemişler, aksi halde çalışmayacaklarını bildirmişlerdir. Bu tutum üzerine filmin Türk prodüktörü Ali Çakuş da topluluğa hitaben bir konuşma yaparak gereken talimatı vermiştir.»

(Akşam Gazetesi - 10 eylül Çarşamba)

Yani yoğurtçuya «yoğurdun kara mı» diye sorulmaktadır.

gerisi onikinci sayfada

---

türk sinemasının geleceği

YAKUP BAROKAS

Bu güne dek filim yapımcılığı büyük sermaye sahiplerinin ilgisini çekmemiş, bu alana el atmak gereği duyulmamıştır. Ancak işittiğimize göre, sözümona bazı **kültür faaliyetleri** ile uğraşan Yapı ve Kredi Bankası bu yolda ilk adımları atmış ve bir stüdyo kurmak yoluna gitmişmiş. Bu stüdyo şimdilik bankanın reklâm filimleri için kullanılacak, ilerde **ticari** filimlerin yapımına geçilecekmiş. Bundan amaç şuymuş : Türk sinemasını Yeşilçam'ın feodal yapısından kurtarıp kapitalist düzene geçmek. Bu görüşün tartışmasını yapacak değiliz. Ancak ortada su götürmez bir gerçek var ki, o da er veya geç büyük sermaye sahiplerinin bu alanda büyük yatırımlara girişecekleridir. Bunun sonuçları ne olacaktır? Apaçık ortadadır ki bu yeni kapitalist sinema düzeni ilk elde kendi kadrosunu yaratamıyacağından ya Yeşilçam'la ya yabancı sinema şirketleriyle işbirliğine gitmek zorunda kalacaktır. Bizce ihtimâl bu alanda da Türk ekonomisinin genel eğilimine uygun olarak yabancı sermaye ile işbirliğine gidileceğidir. Gerçekten de ortam yabancı şirketleri cezbetmek için oldukça elverişlidir. Yeni bir dekor, yeni bir seyirci kitlesi, ucuz oyuncu ve emek... Yabancı şirketlerin yurdumuzda filim çekmek için gittikçe artan istekleri bu düşüncemizi doğrulamaktadır. Böyle bir işbirliği Yeşilçam'ın işine gelmiyecek, bono sistemi büyük sermaye karşısında tutunamıyacak ve çöküşü hızlandıracaktır. Ama Türk sineması bütünüyle emperyalizmin ve işbirlikçilerinin çıkar-

larına hizmet ederek bu çöküşü yine geciktirmeyi becerecektir. Belki bu düzende sinema emekçilerinin ücretleri artacaktır. Ancak ulusal çıkarların sözkonusu olduğu böyle bir durumda sinema emekçilerinin uyanık olmaları, hem Yeşilçam patronlarına, hem de emperyalizmin bu yeni oyununa karşı bir sendika çatısı altında örgütlenmeleri gerekmektedir. Bilindiği gibi birkaç yıl önce belli kişilerin çıkarlarına hizmet etmek üzre Sine-İş adlı bir sendika kurulmuş ve bu sendika geçen yıl içinde bu belli kişilerin (Yeşilçam'da kendilerine bir yer edinmek) amaçlarına erişmeleri yüzünden feshedilmiştir. Kurulacak olan yeni bir örgütün kimsenin vesayeti altında bulunmaması ve doğrudan doğruya sinema emekçilerinin çıkarlarına hizmet etmesi gerekmektedir.

Kapitalist yönde bir gelişimin, ulusal ve devrimci bir Türk sinemasının oluşmasını kendilerine amaç edilmiş olan Genç Sinemacılara etkisi ne olacaktır? Gerçi yabancı şirketlerle işbirliğinde olan kapitalist bir sinema düzeni ile savaşmak, kokuşmuş bir Yeşilçam'a karşı savaşmaktan daha zor ve çetindir, bunu biliyoruz. Ancak gözden kaçırılmaması gereken bir gerçek de ekonomik ve teknik üstünlüğe karşı halk savaşının mutlaka üstün geleceğidir. Genç Sinemacılar renkli ve sinemaskop filimlere karşı 16 mm.'lik kısa filimlerle devrimci kitleyi oluşturan işçi, köylü, öğrencinin yanıbaşında savaşlarını sürdüreceklerdir.

---

genç sinema'nın yarını

VEYSEL ATAYMAN

Belli bir azınlığın yeterli yaşam olanaklarını elde edebildiği sınıflı toplumlarda, özgürlük, kişisel halkların dengeli dağıtımı, varlıkla öz arasındaki uyumun gerçekleştirilmesi, kişinin özüne yabancılaştırılmazlığı sorunları «Özlenen Gelecek» olmaktan çıkıp, insanın insanlığına karşı girişilen ihanetin son bulması, özüne yabancılaşan kentsoylu aydının, kültürünü yadsıyıp, yeni topluma geçişte tek maddî güç olduğuna inandığı emekçiye, onun yabancılığını ulaştırıp, devrimci eyleme itmesi ile mümkündür.

Genç sinema'yı devrimci eyleme sahip çıkmakla suçlarken, kendilerinin dolaylı olarak devrime yararlı olduklarını açıklamaktan çekinmeyen kültürsüzlüğün kültürlü temsilcilerinin bu tutumu, parlamenter yoldan devrim gerçekleştirmeyi uman siyasal örgütlerin tutumuna yakınlaşmakta; bir yarışma, bizden koparmaya çalıştığı «Devrimciliği» yerleşik kentsoylu kültürün içinde sürdürmeyi ummaktadır. O devrim, sanatta olsun, altyapıda olsun, devrimleşebilmek için, yadsımayı gerekli kılar. Kuyu'nun yanına sıkıştırılmaya çalışılan

devrimcilik, Genç Sinema'nın devrimciliği ile eş anlama getirilmeye çalışılırsa, bu, Genç Sinema'nın bugünü ve yarınının, toplum yapısındaki yeri anlaşılmamış demektir.

Yönetici sınıfın, yapısının bilincine varamamış emekçi çoğunluğun sırtına çöreklendiği toplum düzenlerinde, (felsefe) - iletişim olanakları daha geniş ve dolayısız olan, sanat ve edebiyat, yerleşik düzenin gerçek olmayan gerçekçiliğinin ötesinde «özgürlük özlemlerinin» sığındığı son duraktırlar. Sanat ve edebiyat, özüne yabancılaşan kişinin kurtuluş özlemlerini dile getirmek yönünden, en geniş anlamıyla bile bir araçtır. Yönetici sınıfın çıkarı ile, kişinin, giderek sömürülen sınıfın çıkarları çakıştığı sürece, kurtuluş özlemlerinin son sığınağı olan sanat, iki sınıf arasındaki çatışmada, siyasal bir yapı kazanır.

Altyapıya İniş

Yabancılaşmanın, endüstrileşen 19 ve 20. yüzyıl toplumlarında, kentsoylu düşünürü bir kâbus gibi sarışı, genellikle yirminci yüzyılın ilk yarısında, formalist ve gerçek ötesi sanatçılarının sürdürdüğü entellektüalizme yol açmıştır. Özgürlük umudunun umutsuzluğu alt yapı ilişkilerine inmek başarısını gösterememiştir. Özgürlüğün olanaksızlığına inananların sürdürdüğü bu akım, proletaryanın devrimci eyleme girişip, geleceğin toplumuna ulaşmasıyla, üretim güçlerinin üreticinin eline toplanması, alt-üstyapı ilişkilerinin temelden değişmesi sonucu, mutlak özgürlüğün gerçekleşeceği gerçeğine bel bağlayanların tam karşısında yer alır. Birincisinde kişinin, erişilmeze umutsuzluğunu dile getirirken (bu yapısıyla bile, yerleşik düzenin bir protestosu olmasıyla, siyasaldır) toplumun ötesinde kalan sanat, ikinci tip sanatçının elinde, altyapının emekçi güçlerini bilinçlendirmede, araçlaşır, siyasallaşır, toplumuna yabancı olmaz, ve yukardan beri saptadığımız nedenlerle sanat olmak niteliğini yitirmez.

Kültürlü bir orta sınıfın yok denecek denli az olduğu toplumumuzda en büyük tehlike, sanat eyyamcılarının soyut bir siyasallık taşıyan entellektüel sanatı, gerçek sanat kabul edip; devrimci sanatı, sanat kabul etmeme eğilimlerinin yıkıcı çabasından gelirken, tersine her siyasal olan, sanat olamayacağına göre, bu gürültü-patırtı içinde, salt siyasal yapıtların (sinemada, edebiyatta) az buçuk sanat suyuna batırılıp çıkarılmasıyla, karşı-devrimcilere koz olma durumuna düşmesine olanak vermektedir.

Genç Sinema ne sanata sahip çıkmıştır, ne de tek başına devrimcilik oynayan Don Kişot'luğa özenmektedir. Üretici sınıfa sosyal bilinci iletmeyi amaçlıyan örgüt, kültürsüz kültür temsilcilerinin yıkıcı çabalarını etkisiz kılacaktır yarın. Gerçeğin en dolayısız şekli saydığı «Belgeciliğe» zorunlu olarak el atmıştır, bu belgeciliğin sınırlarını zorlarken, kendi sanat yeteneğini genişletecek, altyapı güçlerine de ulaşma olanaklarını bir-bir deneyecektir. Yapıtlar oranında gösteriler düzenlenecek, düzenin altyapısından üstyapısına değin uzanan çelişkiler, belgelenip, yorgun ve

umutsuz gözlerin önüne serilecek, devrimci güçleri yarının toplumuna ulaşmada kendine düşeni gerçekleştirebildiğince devrimde payı bulunmanın mutluluğunu duyacaktır.

Genç Sinema, sinema kültürünün bulunmadığı ülkemizde, sinema üzerine dialog kurabileceği güçlerin varlığına (yukarıda da saptadığımız, siyasal yeri bulamamaları bir yana, salt sinema kültürü yeteneksizliklerinin su götürmezliği karşısında) inanmamaktadır. Söz gelişi, «yapıtlar, yapıtlar!» diye feryat eden sözüm ona sinema otoriteleri, sinema yapmayı, patates tarlasında alman usulü patates yetiştirmeyle bir tuttuklarından olacak, sanata en büyük saygısızlığı ve anlayışsızlığı yakıştırmaktadırlar.

Oluşum yasalarına uygun çelişkileri bünyesinde taşırken, olmuş bitmişin verileri üzerine kurulmadığı için, bu özelliği-kendini bulmamışlık, kesin davranış noktasına ulaşmamışlık-sayıp, yönünü saptamamış olduğu inancında olanlara, gelişim çelişkilerini, kararsızlıkla bir tutma yanılgısına düştüklerini hatırlatırız. Kavramlar üzerinde kesin bir sonuca ulaşmamışlık, sinema saygısının dile gelişidir, kendini olmuş bitmiş görmemenin bir sonucudur.

Genç Sinemanın yarınını belirleyen tek kavram «Siyasallıktır». Gerekliliğini bir kez daha hatırlattığımız siyasal olma zorunluluğu dışındaki, sinemaya yön verici spekülâsyonları, sinema otoritesi kişilere bırakıyoruz. Yarınımıza bu siyasallığımız yol gösterecek, olanaklar oranında halkla diyalog kurmayı denerken, hiç bir şekilde bir yarışma düzenlemiyeceğimizi, kendimizde sinema konusunda bu yeteneği bulmadığımızı, bu tür davranışları, kentsoylu kültür içinde «Yeşilçam» yapıtları yanında devrime katkıda bulundukları savındaki sinema otoritelerine bıraktığımızı kamu önünde bildiririz.

SİNEMACI (görevi karşısında ve onun içinde)

GAYE PETEK

GÖREV

Sanat emperyalizmi bir gerçek, çünkü, kentsoylu ve kapitalist toplumumuzun kapıları ardına kadar emperyalizme açıktır. Genç sinemacılar sanat ta emperyalizme karşı çıkıyorlar, demek ki genel anlamda, emperyalizmle savaşmaları gerekecek öncelikle. Bü-

tün emperyalizmlere karşı direnecektir varlığı ve 'tanık alıcısı' ile, genç sinemacı. Varolan sinema düzeninin, Türk halkını sömürdüğü de bir başka gerçek; genç sinemacı bu düzene de karşı çıktığı için halka sömürülmemesi gerektiğini göstermeli, onu emperyalizme hayır demeye hazırlamalı. Hayır diyenler var tabii, genç sinemacı arkadaşlarının ve emekçi halkın yürüyüşlerini, eylemlerini ve emperyalizmin yumruğu altında ezilişlerini, alıcısı ile saptayacak ve bu belgeleri ne yapıp yapıp gösterecektir; kentlerde, iş yerlerinde, grev yapanlara, savaşanlara ve hattâ eylemden kaçanlara. Köylere dek gitmesi gerekecektir genç sinemacının. Onun silâhları filimleridir ilk önce, «Yeşilçamlara» karşı savaşını, onlarla verecektir, ama bir gerçeği unutmadan : **Sinemadaki emperyalizmden önemli, evrensel yapıda olan bir emperyalizm vardır, bunun bir kolu kendi ülkesindedir. Ancak buna karşı direnişi ile, savaşa bir katkıda bulunabilir.**

Aynı biçimde, özgür olmak istiyorsa genç sinemacı, karşısındaki insanların özgür olmaları gerekir ilkin. Bundan böyle, iki genç sinemacı bulunacaksa bir eylemin içinde, biri alıcıyı tutacak, öbürü alıcının önünde bulunacaklar arasında yer alacaktır.

Demek ki genç sinemacının görevi: 1) YAŞADIĞI GÜNLERE TANIK OLMAK - 2) SİNEMASI VE GERÇEK EYLEMDEKİ YERİ İLE DEVRİMCİ OLMAK - 3) BÜTÜN EMPERYALİZMLERE KARŞI DİRENMEK - 4) HALK İÇİN, HALKIN SİNEMASINI YARATMAK.

SİNEMACI

Sinemacının durumu kolay değil. Daha filimini yaparken çeşitli engellerle karşılaşıyor. Bu güçlükleri aştığını düşünelim : bu kez gösterim ve dağıtım sorunları çıkıyor ortaya. Bir tiyatrocu, sokakta, halkın ortasında oynayabilir oyununu (Devrim için Hareket Tiyatrosu), Çoğu ülkelerde büyük filimden önce bir kısa filim gösterilir sinemalarda. Bu filim genç sinemacınınki olabilir, fakat Türkiye'nin koşulları buna imkân vermez. Öte yandan, halkla, seyirci ile kurulacak olan bağlar var. Ne denli bir katkıda bulunuyor sinemacı, halkın kültürüne, eğitimine, kısacası halk ile olan ilişkilerine? «Halktan yana», «halka iniş» yüzeyde kalan sözcükler değil mi acaba?

Devrim konusu da var, **«Genç Sinema»**nın öbür sayılarında çok işlendi bu konu. Onun için tekrar dönmeyeceğim ona; zaten yukarıda sözü edilen emperyalizm sorunu ile sıkı bağları var. İşte devrimi de aynı açıdan görmeli sinemacı; yani dar ve bencil bir bakış açısıyla değil.

Bir başka nokta daha. Bütün bu sorunları «yeşilçam»lara satılmadan ya da kapitalist sinema düzenine kaymadan çözecek Genç Sinemacı.

GÖREV VE SİNEMACI

Tanık film yapmak dedik; yani çevresinde ve toplumunda geçenleri izlemek, geleceğe bir iz, bir belge bırakmak ve hattâ **geleceğin tanığı** olmak yani olacakları da düşünüp göstermek. Demek ki «doğalcılığı» aşmak gerekli. «Doğalcının kesin görevi, olguları

ortaya koymak, bireşim'e girmeye çalışmadan, çözümlemenin sonuna kadar gitmektir.» demişti Zola. Genç Sinemacı filimlerinde bireşim'i de yapmalı; gösterdiği sorunları ve sorduğu soruları çözüp cevaplandırmalı.

Halkın sinemasını yaratmak da **anlaşılabilir** filimler yapmaktır; yani dar bir aydın kitlesine seslenen filimler değil, «entellektüalist» bir sinema değil. Halkın doğurduğu sorunları, halkın gözü ve anlayışı ile eleştirmek gerek. Sinemacı soyut sanattan kaçmalı; genellikle Türkiye'de yeri olmayan bir sanat (azgelişmiş bir ülkede, sınıfsal bir toplumda, soyut ve gerçeküstücü sanat düşünülemez). Üstelik sinema dili ve etkinliğiyle bağdaşmayan bir tutum. Genç Sinemacı'nın sanatı nesnel olmalı, yani imgelemin dışında ve simgeyi de kullanmamaya bakan bir sanat. Halk öyküleri, şiirleri, şarkıları kalmadı mı Türkiye'de? Eşitsizlik, savaşlar, sömüren ve sömürülenler silindi mi ülkemizden ve dünyadan? (Kısa metrajlı filimler yapmakta devam etmeli Genç Sinemacı; bu bir «kompleks» olamaz.) Gelelim gösteri konusuna : bir yöntem önereceğim : En basit aygıtları bulduktan sonra, herhangi bir yerde - sokak, kahve, bahçe vs. - küçük küçük topluluklar için gösteriler düzenlenebilir; bu gösterilerde genç sinemacı bir giriş ücreti isteyecekse o ancak az bir şey olmalı ve gelecekte yeni gösteriler düzenleyebilmek amacıyla istenmeli. Bu gösterilerde filimden sonra konuşma, açıklamalar yer almalı.

Bu, gerçekleşebilecek ve oldukça kolay, verimli bir sistem, kanımca.

Bu yazının kuşkusuz eksik yanları var. Amacı, Genç Sinemacıların araştırmalarına bir katkıda bulunup bazı gerçekleri hatırlatıp somutlaştırmak ve genç sinemacının sorunlarını açıkça belirtmektir.

Yedinci sayfada

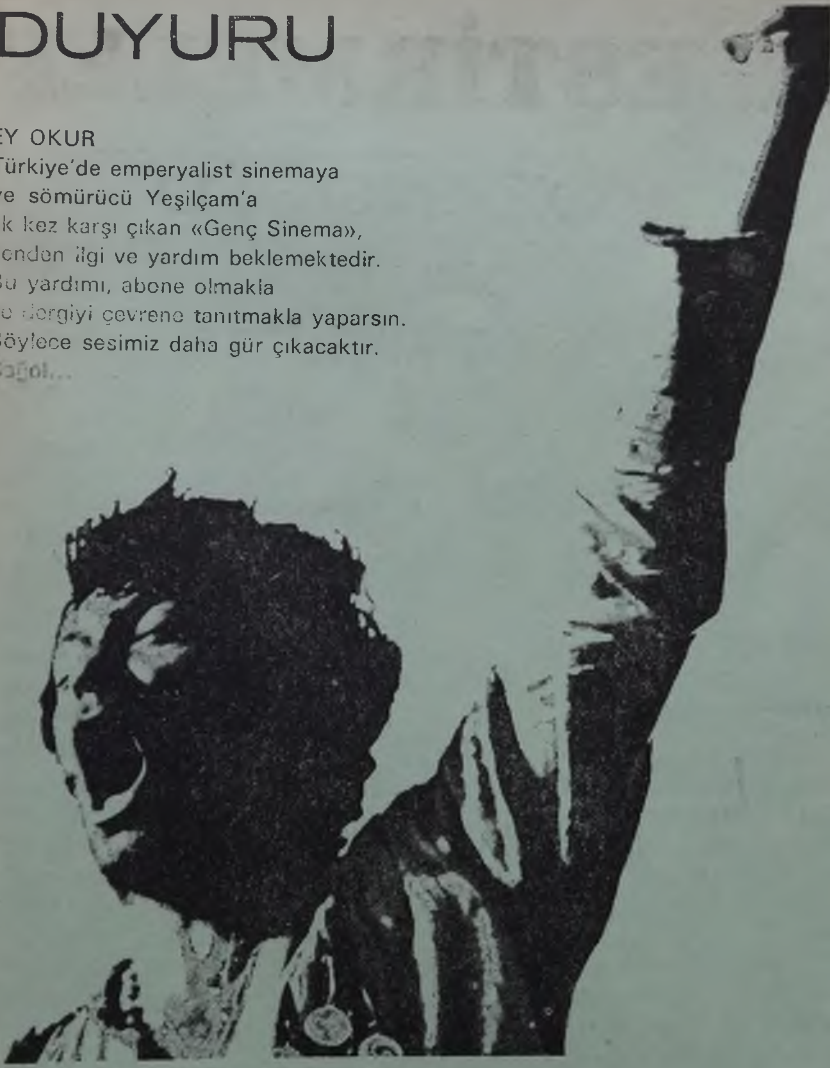
Daha bitmedi : Ürgüp'te çalışmakta olan 5 teknisyen hakları verilmediği için işlerinden ayrılmışlardır.

Bu konuda 5 teknisyen adına bir açıklama yapan, KAHRAMAN KONGUR şunları söylemiştir. «Biz beş arkadaş «PARALI ASKERLER» filminde çalışmak üzere Türk prodüktör ALİ ÇAKUŞ ile dört aylık anlaşma yapmıştık. Bize haftada 400 lira verdi. Ancak sonradan öğrendik ki Amerikalılar bizim için ÇAKUŞ'a haftada 800 lira ödüyorlarmış. Bunu öğrendikten sonra kendisine itiraz ettik. Ayrıca her gün de fazla mesai yapmıştık... Ama hiç birini kabul etmediği gibi, aynı gece kaldığımız otele bir jandarma teğmeni ve iki jandarma göndererek bizi dövdürmekle tehdit ettirdi. Bunun üzerine biz de görevimizden ayrılarak İstanbul'a döndük.»

Bir sansür yetkilisi şunları söylüyor : «Yurdumuza filim çevirmeye gelen bütün yabancı filmciler her vesile ile millî gurumuzla oynamaktadırlar. Biz buna artık daha fazla imkân vermek istemiyoruz.. HAFİF SÜVARİ ALAYI filmi bu yüzden mahzurlu görülerek yasaklanmıştır. Bu konuda gerekli olan tedbirleri alarak, yurdumuzda film çevirmek isteyen yabancı filmcileri bun-

DUYURU

EY OKUR
Türkiye'de emperyalist sinemaya
ve sömürücü Yeşilçam'a
ilk kez karşı çıkan «Genç Sinema»,
senden ilgi ve yardım beklemektedir.
Bu yardımı, abone olmakla
ve dergiyi çevrene tanıtmakla yaparsın.
Böylece sesimiz daha gür çıkacaktır.
Sağol...

---

dan sonra daha sıkı bir kontroldan geçireceğiz.»

Öte yandan halen Ürgüp'te çekilmekte olan «PARALI ASKERLER» isimli filmin de sıkı bir denetimden geçeceği ve millî haysiyetimizle ilgili bölümler olduğu takdirde gerekli tedbirlerin alınacağı öğrenilmiştir.

(Saklambaç gazetesi - 11 eylül perşembe)

Sözü edilen «gerekli tedbir» nedir ?????

KOZANOĞLU ya da OSMANLI'da DEVLET - HALK çıkmazı (3)

AHMET SONER

senaryo üstüne

Kozanoğlu'nun senaryosunu Ayşe Şasa yazmış. İlk özgün senaryosu Erdoğan Tokatlı tarafından çekilen Son Kuşlar (1966). Daha önce ortak senaryo çalışmaları yapmış (Muradın Türküsü, Ölüm Tarlası, Ah Güzel İstanbul...)

Sapasağlam bir yapısı var Kozanoğlu senaryosunun. Herşey iyi hesaplanmış, yerli-yerine konmuş. Tutarlı bir gerilim anlayışı baştan-sona sürüp gidiyor, yoksul bir köylünün bilinçlenme süreciyle birlikte.

Bıçak kemiğe dayanınca kılıca sarılır Kozanoğlu (tıpkı halkımız gibi). «Adam sen de, dünyayı düzeltmek bana mı kaldı» demenin düzeni desteklemek olduğunu bilir (halkımız bunu bilmez işte). Devlet kavramı çok büyük bir şeydir Kozanoğlu için, erişilmez bir şeydir (tıpkı halkımızda olduğu gibi). Padişahın milyonlarca kulundan biridir, reayadır (yani sürü). «Osmanlı toplumunda sömüren devlet her zaman meşru olmuştur» der Sencer Divitçioğlu, Asya Üretim Tarzı ve Osmanlı Toplumu incelemesinde (s. 47). Başlangıçta toprağı azdır devletin (1300'ler), halka çok yakındır bu yüzden baştakiler. Oturdukları evler halkın oturduklarıdır (Söğüt'te). Deli Balta, Osman beyin

bütün hizmetini tek başına görür (Kemal Tahir-Devlet Ana). Bu yüzden ilk merkez olan Bursa'da saray yoktur o devirde yapılmış, ikinci merkez Edirne'de de yoktur. Ülke büyüdükçe, her resme bir çerçeve gerekir denmiş, büyük saray lar yaptırılmış, hizmetkârlar tutulmuş, böylece padişahla halkın arasına vezirler teşrifatçılar, subaşılar girmiş ve gittikçe halktan uzaklaşmıştır padişahlar. Yozlaşma böyle başlamış. Devlet ana üvey anaya, kerim devlet ceberut (zorba) devlete dönüşmüş. Rüşvet verenlere tımar dağıtılır olmuş. Bu yüzden mütegallibe sınıfı oluşmuş, sancaklar bir-bir ele geçirilip devlet içinde devletmişçesine yaşanmaya başlanmış. Eşraftan Karahasanoğlu Beşir ağa da böyle yapmış. Kadı, müftü, kethüda, çarşı ağası, sarraf, zahireci ile çıkar birliği yüzünden bir araya toplaşmışlar. Kızı Esma'yı, Valde Sultanın adamlarından yaşlı Ragıp paşayla evlendirip aradaki bağları daha da sağlamlaştırmak düşüncesinde Beşir ağa. Oğlu Ataullah'la birlikte, gerekirse rüşvet yollayıp İstanbul'dan padişah fermanı çıkartabiliyorlar. Devletle halkın arasına giren bu sınıf yeni-yeni vergiler icâdedip milleti soymaya başlamıştır. Eşkiya takımını bile kendine bağlayıp gayriresmi askeri gibi kullanır kirli işlerinde. İşte tam burda eşkiya sorunu dikilir karşımıza. Türk edebiyatında birbirine zıt iki tip eşkiya vardır. Biri ülkücü görüşle yazılan, eşkiyayı halk kahramanı yapan, Yaşar Kemal'in İnce Memed tipidir; öbürü gerçekçi görüşle yazılan ve eşkiyanın yozlaşmış olduğunu savunan Kemal Tahir'in Rahmet Yolları Kesti adlı romanındaki Uzun İskender ya da Kavlak Ali tipidir. Kıllı Ebubekir, Kemal Tahir tipi eşkiyadır. Ataullah bu tip eşkiyaya toprak verecektir gördüğü hizmetlere karşılık ve bugünkü komprador sınıfını hazırlıyacaktır mutlaka. Oysa İnce Memed eşkiya filân değildir aslında, örgüt kuramamış ya da kurmayı akıl edememiş bir toplum savaşçısıdır. Kozanoğlu da böyledir. Devlete göre eşkiyadır bunlar, mütegallibe ve askerlerine (ağalar ve jandarmalara) göre... Ataullah bu tip eşkiyanın kellesine altın koyar. Softa Halil tipi, medrese kurumunun yerilmesidir filimde. Kemal Tahir'in Köyün Kamburu adlı romanındaki Çalık Hafız kopyasıdır. Çıkarları nerdeyse, onlar da ordadır. Hasan usta tipi Kozanoğlu'nun devamıdır. Her şeyin bilincinde, düzene karşı savaşır. Örgüt kurmuştur (esnaf loncası). Kozanoğlu asılmasaydı Hasan ustanın bir eşi olacaktı mutlaka. Nasuh paşa namuslu bir osmanlı kapıkuludur. Göz göre-göre Kozanoğlu'nun asılmasına hiçbirşey yapamaz, güçsüzdür, başkaldıramaz, kapıkuludur çünkü. Kozanoğlu'nun babası Osman, bıçak kemiğe dayanmadan başkaldıramıyan yoksul köylü tipidir. Bıçağın kemiğe dayanmasını istemez, elinde olsa ertelemeye çalışır.

Kişilikler böylesine gerçek, böyle inandırıcıdır işte. Senaryonun tek kusuru biraz teatral olmasıdır. Uzun tiradlar vardır yer-yer. Senaryo bütünüyle görüntüye dayanmamaktadır. Yapılacak iş bu sapasağlam senaryoyu resimlemektir. Yönetmen tam burda senaryoya el koyar.

(Devamı var)

genç sinema

DEVRİMCİ SİNEMA DERGİSİ

SAYI 9 EYLÜL 1969 1 LİRA

ÇAĞRI

Türkiye'de yeni bir sinema

oluşmaktadır. Bu oluşumu

hızlandırmak ve sergilemek amacıyla

1970 yazında

"Devrim Sineması Şenliği"

düzenlemek istiyoruz.

Bunu gerçekleştirebilmek için

öğrenci örgütlerini, işçi kuruluşlarını,

dernekleri, basını,

ve bütün devrimcileri

yardıma çağırıyoruz.

-GENÇ SİNEMA-

GENÇ SİNEMA. Aylık Sinema Dergisi - Sahibi : Ömer Pekmez - Yazı İşleri Sorumlusu : Veysel Atayman. Yazışma Adresi : Musa dayı sokak 13, Mecidiyeköy - İSTANBUL. Yıllık Abone : 10 lira. İki yıllık : 20 lira. Dizgi - Baskı : Gün Matbaası - Baskı tarihi : 17.9.1969